

μου, ἐγένετο ἐρυθρά. Χωρὶς ὅμως περαιτέρω νὰ θορυβηθῇ, τὴν εἶδον νὰ λάβῃ ἐκ τῆς χειρίδος της μικρὸν χαρτίον, ὃ ἐκρυπτεν ἐκεῖ ἐπτυγμένον, καὶ ἀνοίξασα αὐτό, ἀνέγνω τὸ τέλος τῆς ἀπαντήσεως.

Τὸ συμβὰν τοῦτο ἐπὶ πολὺ ὑπῆρξεν ἀντικείμενον γέλωτος καὶ ἀστεϊσμῶν μετὰ τῆς Βασιλίσσης.

Εἶπον ὅτι εἰς τὴν παρουσίᾳσιν παρέστην ἐν στολῇ. Τοιαύτην δὲν εἶχον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐγκαθιδρύσεώς μου εἰς τὸ ὑπουργεῖον, καὶ τὴν ἐνόμιζον περιττήν, οὐδὲ δυναμένην πιθανῶς νὰ μοὶ χρησιμεύσῃ ἐπὶ πολὺ. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Βασίλισσα ἀπῆτει αὐτήν, εἶπον ὅτι κατὰ χρέος θέλω ὑπακούσει, ἂν ἡ Α. Μ. μοὶ ὑποσχεθῇ ὅτι ὁ διάδοχός μου ἔσται τοῦ αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ ἀναστήματος διὰ νὰ τῷ τὴν πωλήσω. Περίεργον δὲ ὅτι τοῦτο καὶ ἔγινε, διότι ὁ διαδεχθεὶς με ἦν ὁ Ζαΐμης. Ἡ σύζυγός μου δέ, γνωρίζουσα τὴν ἀξίωσιν τῆς Βασιλίσσης, μοὶ κατεσκεύασε κρυφίως στολήν, ἣν μοὶ ἐδώρησε κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Ὅθων καὶ Ἀμαλία.

Κατὰ τὰ 1857, ἐπὶ τῆς ἀπουσίας τῆς Βασιλίσσης, ἀπέκτησα υἱόν, καὶ ὁ Βασιλεὺς, μαθὼν τοῦτο, μοὶ εἶπεν εὐμενέστατα ὅτι θέλει νὰ γίνῃ ἀνάδοχός του, καὶ εἰς Κηφισίαν, ὅπου τότε διετρίβομεν τὸ θέρος, ὥς καὶ ὁ Βασιλεὺς, ἔπεμψεν ἀντιπρόσωπόν του τὸν Αὐλάρχην κ. Π. Νοταρᾶν, καὶ ἡ βάπτισις ἐτελέσθη μεγαλοπρεπέστατα, ὠνομάσθη δ' ἐννοεῖται, ὁ υἱός μου Ὅθων. Τὸ δ' ἐπόμενον ἔτος, ἐπὶ ἀπουσίας τοῦ Βασιλέως, ἀπέκτησα θυγατέρα, καὶ ὅτε ἡ Βασίλισσα μ' ἠρώτησε τί ὄνομα θὰ τῇ δώσω, τῇ ἀπῆντησα ὅτι, ἂν ἔχῃ τὴν ἐπιείκειαν, ἣν εἶχεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἂν μοὶ τὸ ἐπιτρέψῃ, θὰ τῇ δώσω τὸ ὄνομα τῆς Α. Μ., καὶ ἡ Βασίλισσα ηὐδόκησε νὰ γίνῃ ἀνάδοχος τῆς Ἀμαλίας διὰ τῆς Μεγάλης Κυρίας.

Ὑπόθεσις, μὴ ἀφορῶσα τὴν ἰδίαν ἐμοῦ, ἀλλὰ τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν, ἐφ' ἧς δ' ἀναγκαῖον ἐνόμισα νὰ ἐφελκύσω τὴν προσοχὴν τῶν συνυπουργῶν μου, καὶ ἐνδελεχῶς, ἀλλὰ ματαίως ἐνέκνυσα, ἣν ἡ περὶ προσδιορισμοῦ προσόντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν.

Ἡ γνώμη μου ἦν ὅτι, ἐν ὅσῳ διορισμὸς καὶ παῦσις τοῦ ὑπαλλήλου ἐξαρθῶνται ἐκ τῆς αὐθαιρέτου θελήσεως τοῦ ὑπουργοῦ ἢ οἴου δήποτε, δὲν θ' ἀπεφεύγετο ἡ κατάχρησις τοῦ νὰ ἐκλέγωνται, οὐχὶ οἱ ἱκανώτεροι, ἀλλ' οἱ εὐνοούμενοι, προσέτι θὰ ἦσαν παθητικὰ ὄργανα τῶν διοριζόντων ἢ διατηρούντων αὐτοὺς εἰς τὰς θέσεις των, ἐναντίον ἴσως τῶν δημοσίων των καθηκόντων ἢ καὶ τῆς συνειδήσεώς των πολλάκις, καὶ τέλος ὑπουργοί, πιεζόμενοι ὑπὸ βουλευτῶν, ἵνα διορίζουν ἴσως πολλάκις τοὺς ὑπὸ τούτων προτεινομένους, πωλοῦντες, ἀντὶ τῆς βουλευτικῆς ψήφου, τὸ συμφέρον τῆς ὑπηρεσίας. Ἄν δ' ἐξ ἐναντίας ὁ ὑπάλληλος διορίζετο, πλὴν ὠρισμένων τινῶν ἐξαιρέσεων, μόνον κατὰ προσόντα διαγραφόμενα ὑπὸ νόμου, ἐπροβιβάζετο νομίμως καὶ δὲν ἐπαύετο, εἰμὴ ὅπως καὶ ὅτε ὁ νόμος ὁρίζει, τότε, εἰς τὴν ἀξίαν του ὀφείλων τὴν ἐκλογὴν του, τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρεῶν του θὰ εἶχεν ὡς μόνον προσὸν διατηρήσεως καὶ προόδου, θὰ ἐδικαιοῦτο καὶ θὰ ἐδύνατο θαρρῶντως νὰ ἐξανίσταται πρὸς ὀρισμοὺς ἀντιβαίνοντος πρὸς τὸ καθῆκον αὐτοῦ, καὶ θὰ ἔπαυε πᾶσα ἰδιοτελὴς καὶ ἐπιβλαβὴς πίεσις ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως.

Οὕτω σκεπτόμενος, ὑπέβαλα νομοσχέδιον περὶ τούτων εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον· ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπήντησα, οὐχὶ μὲν ἀντιλογίαν, διότι, ὡς φρονῶ, ἡ πρότασις τοιαύτην δὲν ἀπεδέχετο, ἀλλ' ἐνστάσεις εἰς τὰ καθέκαστα, αἵτινες, ὡς μέχρι τέλους διείδον, ἀποσκοποῦ ἐγίνοντο, διότι εἰς τοὺς συναδέλφους μου δὲν ἐσύμφερεν, ὡς φαίνεται, ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη τῶν ὑπαλλήλων, ἥτις κατ' ἐμέ, ἦν ἡ σωτηρία τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἀλλὰ κατ' ἐκείνων τὴν ἀποψιν στέρησις πολυτίμου δικαιώματος.

Οὕτως ἐπὶ πολὺ ἀνεβάλλετο πᾶσα ἀπόφασις δι' ἀτελευτήτων συζητήσεων. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἐγὼ δὲν ἐνέδιδον, καὶ ἀνενέουν πάντοτε τὴν πρότασίν μου, ὅταν τὴν ἔβλεπον λησμονουμένην, ἀπεφασίσθη τέλος νὰ παραπεμφθῇ αὕτη εἰς ἐπιτροπὴν, ἥτις νὰ ἐξετάσῃ αὐτῆς τὰ καθέκαστα, καὶ νὰ μᾶς ὑποβάλῃ τὴν γνώμην της· καὶ ἐξελέγη τοιαύτη ὑπὸ πρόεδρον τὸν κ. Συλήβεργον, πολυμελὴς δέ, ὅπερ μοὶ ἐφάνη κακὸς οἰωνός, διότι, ὡς παρετήρησα εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον, παρ' ἡμῖν καὶ ἐπιτροπαί, ὅσον

περισσότερους πόδας ἔχουσι, τόσῳ βραδύτερον βαδίζουσιν. Οὕτως εἶχε καὶ τότε τὸ πρᾶγμα, καὶ ἡ διορισθεῖσα τὸ ἐπεκύρωσε, διότι ὁ χρόνος, οἱ μῆνες, ἴσως καὶ τὰ ἔτη παρήρχοντο, καὶ αὐτὴ δὲν ἐπεράτου τὸ ἔργον της. Ὅτε δὲ ὑπέβαλεν αὐτό, κατεῖδον ὅτι ἡ ἀναβολὴ δὲν ἦτον ἐκ προθέσεως, ἀλλὰ διότι τὸ νομοσχέδιον ὁ μᾶς παρουσίασεν, ὅλως διάφορον τοῦ ἐμοῦ, εἶχε μεγίστην ἔκτασιν, συγκείμενον ἐκ πλείστων ἄρθρων, ὥστε, οὐ μόνον οἱ συνάδελφοί μου ἀπεφάνθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς κατεῖδον, ὅτι θὰ ἦτον ἀδύνατον νὰ συζητηθῇ καὶ κυρωθῇ ἐν ταῖς Βουλαῖς, αἵτινες καὶ ἐξ ἀρχῆς δὲν θὰ ἦσαν λίαν εὐνους πρὸς αὐτό, καθ' ὅσον ἀφήρει ἀπὸ τῶν μελῶν αὐτῶν τὸν τρόπον τοῦ ἐπεμβαίνειν εἰς τὸν διορισμὸν τῶν ὑπαλλήλων καὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν. Ἡ ἐμὴ πρόθεσις ἦν, ἐξ ἐναντίας, παρὰ μὲν τῶν βουλῶν νὰ λάβωμεν σύντομον νομοσχέδιον, τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ πρώτιστα καθιεροῦν, τῶν δὲ λοιπῶν λεπτομερειῶν ἐπιτρέπον τὸν διὰ διατάγματος κανονισμόν. Οὕτως ἔμεινε τὸ σχοινοτενὲς τοῦτο νομοσχέδιον ὑπὸ σκέψιν τοῦ ὑπουργείου, καὶ ποτὲ δὲν ὑπεβλήθη εἰς τὰς βουλὰς.

Ἐπέτυχον ὅμως εἰς ἄλλης ἐλλείψεως τῆς ὑπηρεσίας τὴν τότε καὶ διόρθωσιν. Οἱ μισθοί, ἐν ἄλλοις χρόνοις καὶ ὑπὸ ἄλλας κοινωνικὰς περιστάσεις ὀρισθέντες, ἦσαν ἤδη πλέον ἀνεπαρκεῖς πρὸς τὴν τῶν ὑπηρετούντων συντήρησιν, καὶ ἐβίαζον τοὺς ἀσθενεστέρους εἰς καταχρήσεις, τοὺς τιμιότερους εἰς παραίτησιν· διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ηὔξησα, κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1858, τοὺς προξενικούς, τὸ ἐπόμενον ἔτος διενήργησα, συμπράξας μετὰ τῶν συναδέλφων μου, τὴν αὔξησιν κατὰ 10 % πάντων τῶν ὑπαλλήλων, πλὴν τῶν ὑπουργῶν. Εἰς μεταγενέστερον ὅμως χρόνον, τὸν μετὰ τὰς ἐπαναστατικὰς ταραχάς, ἡλαττώθησαν αὖθις οἱ μισθοί, οὐ μόνον εἰς ὅ,τι ἦσαν πρὸ τῆς αὐξήσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔτι ὀλιγωτέρους.